

Turkish Studies

Social Sciences

Volume 13/18, Summer 2018, p. 741-755

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13983>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: Ağustos 2018

✓ Accepted/Kabul: Eylül 2018

✍ Referees/Hakemler: Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU - Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ABA

This article was checked by iThenticate.

MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIK İLE İLGİLİ KONULARDA İNTERNET KULLANIMI HAKKINDA BİR ARAŞTIRMA*

Alper GÜZEL** - Aysu KURTULDU***

ÖZET

İnternet ve sosyal medya, son yıllarda hem bireyler hem de işletmeler açısından önemli bir araç haline almıştır. Bireyler diğer kişilerle iletişim kurmak, deneyim paylaşımı, yorum yapma amacıyla; işletmeler ise hedef gruplara erişmek, müşterilerle iletişim kurmak için bu mecraları kullanmaktadır. Sosyal medya ayrıca işletmeler ve bireyler arasındaki iletişimin doğasını da tek yönlü ve interaktif olarak değiştirmiştir. Pek çok çalışmada internet ve dolayısıyla sosyal medyanın sağlık bilgisi arama davranışında önemli olduğu ve özellikle üniversite öğrencileri arasında yaygın şekilde kullanıldığı belirtilmiştir. Bu çalışma, genç nüfusun çevrimiçi sağlık bilgisi arama davranışlarını belirlemek amacı ile gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı nitelikte olan bu çalışma, 2015 yılında final sınavına giren öğrencilere uygulanan anket yoluyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada PEW Araştırma Merkezinin 'Health Tracking Survey' soruları Türkçeleştirilerek kullanılmıştır. Araştırmanın evreninin Gazi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ve Trakya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunun öğrencileri oluşturmuştur. Toplam 506 anket değerlendirmeye alınmıştır. Toplanan verilerin analizi sonucunda yüzde ve frekans dağılımları hesaplanmıştır. Kategorik verilerin karşılaştırılmasında ise Ki-Kare testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; katılımcıların %55,9'u internet üzerinde hastalık ve tıbbi problemler ile ilgili bilgi ararken, %81,8'i de bu aramaları en sık Google, Bing, Yahoo gibi arama motorları aracılığıyla gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Ayrıca katılımcıların %15,4'ü fiziksel aktivite, %5,7'si de adet döngüsü takibi gibi konularda mobil

* Bu çalışma, 26-27.03.2016 tarihleri arasında Gebze'de düzenlenen "2. International Health Administration and Education (Sanitas Magisterium)" isimli kongrede sözel bildiri olarak sunulmuştur.

** Öğr. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, El-mek: guzel@gazi.edu.tr

*** Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, El-mek: aysukurtuldu@trakya.edu.tr

uygulamaları indirdikleri saptanmıştır. İnternet ve sosyal medya aracılığı ile güvenilir ve doğru sağlık bilgisine ulaşılması için sağlık işletmeleri tarafından gerekli stratejilerin gerçekleştirilmesi fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Bakımı, Sosyal Medya, İnternet, Sağlık Bilgisi, Mobil Uygulama

A STUDY ABOUT THE INTERNET USE OF VOCATIONAL HIGH SCHOOL STUDENTS FOR HEALTH ISSUES

ABSTRACT

In the last decade, İnternet and social media have become a phenomenon for both individuals and business. While individuals are using social media for interacting with others, expanding networks, sharing experiences and making comments, organizations began to use social media in order to reach target groups, interact with clients and promote products and services. Also, social media has changed the nature of the communication between the organizations and the clients. In many academic researches, it is found that internet and social media are mostly used for health information seeking and the use of social media is more popular for the university students. The aim of this study is to determine the online health information seeking behavior of university students. Also, the study was designed as a descriptive research and the survey method was used to collect data in January 2015 among voluntary students during their final examinations. The survey was developed on PEW Research Centre's Health Tracking Survey which was implemented in USA at 2012. The study's sample consisted of 506 students who are the studying at Vocational High School of Health Services in Gazi University and Trakya University. The data obtained from the questionnaires were coded and computerized by the researchers, and, the frequency and percentage distributions were calculated. Comparison of the categorical data was carried out using Chi-square test. The values of $P < 0.05$ were considered statistically significant. Totally, 506 students studying at two different universities participated in the study. It's clear that %55,9 of the search for the diseases and medical problems on the internet, %81,8 of them make these searches on search engines such as Google, Bing, Yahoo. Mobile applications related to physical exercise (%15,4), and periodic tables %5,7 are the most popular applications among university students. It will be beneficial to carry out the necessary strategies to achieve reliable and accurate health information through the İnternet and social media.

STRUCTURED ABSTRACT

This study aims to identify the online health information seeking behavior of students. In this context, the research was conducted in Ankara and Edirne. The study was designed as a descriptive research and the survey method was used to collect data among voluntary students during their final examinations. The study's sample consisted of 506 students who are the studying at Vocational High School of Health

Services in Gazi University (n: 240) and Trakya University (n: 266). The data obtained from the questionnaires were coded and computerized by the researchers, and, the frequency and percentage distributions were calculated. Comparison of the categorical data was carried out using Chi-square test. The values of $P < 0.05$ were considered statistically significant.

According to findings, almost all of the participants own a mobile phone. Eight out of ten participants were found to have smart phones. It was seen that the participants used the smartphones mostly to connect to the internet and take photographs, while one in three participants (%33,2) used the smartphones to access health and medical information online. In many studies on health information seeking behavior, it has been found that university students commonly use internet and social media to investigate health issues (Beck vd, 2014; Guiterrez vd., 2014; Lee vd., 2014; Wartella vd., 2016).

It was found that %15,4 of the participants preferred to download and use the mobile applications of physical activities such as fitness, yoga and jogging more than others, while the applications for hospitals were preferred by a lesser mass. 64.4% of the participants showed support for the care of their relatives or friends that are having health problems, While 35.2% of them consider the web site of an health institution as the first source of online health information, 31.2% prefers to get online information directly from a physician or healthcare staff.

In health-related online searches, diseases and medical problems have been frequently searched by 55.9% while treatment methods and processes were searched by 47.6% of participants. Also, 81,8% preferred search engines such as Google, Bing, Yahoo while trying to reach online health information more than others. In addition, 84.6% of the participants stated that they have made an online research about their own or another person's health status at least once. While two of three participants share the online health information with healthcare staff, one of three prefer not to share. Also, 48,6% stated that they have followed the experiences people share on a health-related website, 27,4% of them has no online activity. In his research, Kontos et al. (2014) found that the participants search online for doctors and healthcare providers; they communicate with the doctor via e-mails; they share their experiences on social media; they download and use mobile applications related to diet, physical activities and weight control. From this point, we can conclude that online health information seeking behavior can show similarity even in different cultures or age groups.

The answer to why people use internet and social media is Internet and social media enables to access any information or materials very easily and with very low costs, and allows many alternatives for interaction. In healthcare, as there is a serious information asymmetry between the patient and healthcare provider, patients and their relatives use internet and social media to search for healthcare providers, to share experiences about diseases and treatments, and to promote their health by using some applications related to nutrition and fitness. Internet is an easy way to get information but the accuracy and reliability of information found on internet should be questioned. Also, creation of barriers against disinformation of the Internet, and development of identification systems can be recommended

Information asymmetry between the patient and healthcare provider can be considered as the most important factor that caused people to use internet for health purposes. Understanding the behaviors of people that are seeking online health information is important for the development of new strategies. However, in order to prevent situations such as self-diagnosis, treatment or medication use that may adversely affect an individual's health, it is necessary to monitor the Internet and social media accounts of drug sellers, physicians or unregistered people and measures should be taken. Also, patients should investigate the accuracy of information.

For the public sector, it will be less costly and more effective for the Ministry of Health to reach the target audience by using internet and social media accounts in terms of adolescent health, public health and health promotion. Internet and social media campaigns should be increased in order to raise the awareness for health and healthy life style, and to increase health literacy levels. In addition, in order to cultivate health information seeking behavior through internet and social media, health sites and applications that are appropriate to the needs and expectations of the target population should be developed.

Online health information seeking behavior is relatively a new academic subject increasing its popularity in the literature. As the current study investigated the subject on university students, new studies can make researches in different age groups with a larger sample. Also, identifying the factors triggering online health information seeking behavior and determining which behaviors are implemented after an online health information search, can provide a path way to public and private healthcare providers while developing strategies.

Keywords: Healthcare, Social Media, Internet, Health Information, Mobile Applications

Giriş

Doğumda beklenen yaşam süresinin uzaması, hastalıkların tedavi maliyetlerinin yüksek olması sebebiyle koruyucu sağlık hizmetleri ve sağlığın geliştirilmesi hizmetlerinin ön plana çıkması, çevresel, kültürel ve ekonomik faktörlere bağlı olarak toplum yaşamında meydana gelen farklılaşmalar, yalnızca politika yapıcılarının değil aynı zamanda bireylerin de sağlık bilinci ve bilgisinde değişikliğe yol açmıştır. Bilginin, sosyal statü ve sağlık arasındaki ilişkiye aracılık eden değerli bir faktör olduğu göz önünde bulundurulduğunda, değişen sağlık bilgi yapısının, sağlıktaki sosyal eşitsizliklerin azaltılmasına yardımcı olabileceği düşünülmektedir (Jacobs vd., 2017: 2). Sağlık hizmetlerinde hizmet sunucu (sağlık personeli) ile hizmetten faydalanan (hasta, hasta yakını vb.) arasında bulunan bilgi asimetrisi ve tanı-tedavi süreçlerinde hekim otonomisinin olması hizmetten faydalanan bireyleri edilgen pozisyonda tutmaktadır. Halkın sağlık problemlerinin nedenleri, bu problemlerin önlenmesi, tespiti ve tedavisi hakkında sağlık bilgisi eksikliği önemli bir sorundur (Johnson, 2014: 709). Bu sebeple, bireyler özel hastalıklar, teşhisler, tedaviler, ilaçlar, sağlık hizmetleri ve düzenlemeleri ile birlikte sağlık politikaları gibi konularda sağlık bilgisine ulaşma ihtiyacı hissederler (Wu & Li, 2016: 272).

Sağlık bilgisi arama davranışı, bireylerin sağlık, sağlığın geliştirilmesi aktiviteleri, sağlığı tehdit eden riskler ve hastalıklar hakkında bilgi elde ettikleri yollar şeklinde tanımlanmaktadır (Petty, 2012: 330; Wu & Li, 2016: 273). Bu davranış, bireyin, kendisinin veya bir yakınının hastalığından ya da yaralanmasından kaynaklanan karar alma ihtiyacından dolayı ortaya çıkar. Sağlık bilgisi arama

davranışı, bilgi edinme, sağlıklı yaşam tarzı davranışları, tarama, doktorla bilgi tartışması ve karar vermede yararlı bilgiler edinme ile ilişkilidir. Bu arayış aynı zamanda tedavi sonrası daha iyi sonuçlar, daha yüksek duygusal iyilik hali ve tıbbi tedaviden dolayı artan memnuniyet ile de bağlantılıdır (Johnson, 2014: 710).

Sağlık bilgisi arayışı içerisinde olan bireyler, sağlık bilgisini geleneksel olarak öğretmenler, profesyoneller veya basılı materyaller gibi güvenilir bilgi kaynakları ile doğrudan temas yoluyla elde etmektedir (Beaunoyer vd., 2017: 184). Öte yandan ABD Savunma Bakanlığı tarafından 1969 yılında kurulan ARPANet ağının kurulması ile temelleri atılmış olan internetin, 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren giderek artan bir hızla dünya çapında yaygınlaşmaya başlaması ile birlikte sağlık bilgisi açısından yetersiz olan bireylerin dijital platformlar aracılığıyla da sağlık bilgisi arama davranışlarının geliştiği görülmüştür. Bireyler belli hastalıklar, araştırma soruları ve destek konularına cevap aramak için hem internet sitelerine hem de bloglar, wiki'ler, sanal topluluklar ile birlikte sosyal medya sitelerine erişebilirler (Deng & Liu, 2017: 98).

Günümüzde internet, reklam ve bilgi dağılım olanaklarından daha fazla işleve sahip hale gelmiştir (Ünal vd., 2013: 741). Bilgiye kolay erişim, deneyim paylaşımı gibi olumlu etkilerinin yanında internetin sağlık hizmetlerinde yaygınlaşması, kimi zaman çeşitli sorunlar ve zorluklar doğurmaktadır. Çevrimiçi sağlıkla ilgili bilgi kaynaklarının, çeşitli hasta popülasyonlarının benzersiz ihtiyaçlarını karşılayan doğru, uygun ve anlaşılır içerik sağladıklarından emin olmak için özel gözetim gerekebilir. Başka bir deyişle, çevrimiçi materyallerin yaygınlaştırılması, hastalar için kullanışlı olmadığı sürece yararlı da değildir. İnternet üzerinde sağlıkla ilgili bilgilerin kalitesi, çoğu zaman tutarsız ve yanıltıcı olmakla birlikte güvenilirlik ve mükemmellikten çok uzaktır (Lin vd., 2016: 289). Ayrıca, forumlar ve bloglar gibi çevrimiçi kaynaklar göz önünde bulundurulduğunda, bilgi bazen kontrolsüz ve kötü yönetilebilir; bu da potansiyel olarak zararlı bilgilerin yayılması riskine yol açar (Beaunoyer vd., 2017: 184). Bireylerin sağlık bilgisi arama yöntemlerini anlamak, sağlık bilgisinin daha güvenilir, daha uygulanabilir ve daha kolay erişilebilir olmasını sağlamak için çeşitli stratejilerin belirlenmesine imkân verilmelidir. Bu durum, sadece etkinlik ve güvenilirliği değil aynı zamanda hizmet sunuculardan hastaya doğrudan bilgi sağlama yöntemlerini de geliştirmiştir (Petty, 2012: 330).

Eurostat, 28 Avrupa Birliği (EU-28) ülkesinde gerçekleştirilen internet kullanma istatistik çalışmasına göre; 16-24 yaş nüfusun %94'ü düzenli olarak internet kullandığı ve 16-24 yaş arası bireylerin yaklaşık %50'sinin, 25-54 yaş arası bireylerin ise %60'ının internette sağlık bilgisi aradığı saptanmıştır. İnternet, sosyal medya ve teknolojik ürünlerin kullanımında özellikle gençlerin oldukça faal olması ve sağlık bilgisine ulaşmak için bu mecraların yoğun şekilde kullanılması paylaşılan bilgilerin güvenilirliği ve doğruluğunun önemini arttırmaktadır. Bu noktadan hareketle, gençlerin internet ve sosyal medya kullanım amaçlarını belirlemek, sağlıkla ilgili internet ve sosyal medya kullanımını değerlendirmek ve cinsiyet ile ikamet edilen şehir açısından internet ve sosyal medya kullanımının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bu çalışma tasarlanmıştır.

1. Yöntem

Araştırma, üniversite öğrencilerinin internet ve mobil ortamlarda sağlık ile ilgili konularda kullanım düzeylerini ve çevrimiçi sağlık bilgisi arama nedenlerinin belirlemek, sağlıkla ilgili internet ve sosyal medya kullanımını değerlendirmek amacıyla tanımlayıcı bir araştırma olarak tasarlanmıştır.

Araştırma Ankara ve Edirne illerinde yürütülmüştür. Araştırma kapsamında evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmış, Gazi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulunda (GUSHMYO) 344, Trakya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulunda (TUSHMYO) 353 anket dağıtılmıştır. GUSHMYO'dan 246 ve TUSHMYO'dan 280 anketin geri dönüşü sağlanmıştır. GUSHMYO'dan geri dönüşü sağlanan anketlerden 6'sı, TUSHMYO'dan ise 14'ü

eksik doldurulduğundan dolayı değerlendirme dışı bırakılmıştır. Anket geri dönüş oranlarının GUSHMYO'da %69,7 ve TUSHMYO'da %75,3 olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamında anketlerin genel geri dönüş oranı ise %72,5 olarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda, araştırma kapsamında GUSHMYO'dan 240 anket, TUSHMYO'dan 266 anket olmak üzere toplam 506 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anket sorularının oluşturulmasında PEW Research Centre's Health Tracking Survey (Pew Research Center, 2012) tarafından geliştirilen ölçekten faydalanılmış ve anket soruları Türkçe'ye uyarlanmıştır. Anket içeriğinde 3'ü demografik özellikler 19'u da sağlıkla ilgili internet ve mobil cihazları kullanma durumu ve amaçları ile ilgili toplam 22 soru yer almaktadır. Anket formu basit tesadüfî örnekleme yöntemi ile seçilen toplam 50 kişi ile pilot uygulama yapılarak revize edilmiştir. Böylelikle, anket formundaki eksiklikler, hatalar ve görüşmeciler tarafından anlaşılması zor olan ifadeler tespit edilerek giderilmiş ve görüşme formuna nihai şekli verilmiştir.

Anket uygulaması 2015 yılı Ocak ve Şubat ayları arasında Ankara'da bulunan Gazi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu ve Edirne'de bulunan Trakya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Anket uygulaması sözlü onay alınarak yüz yüze yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Her bir anketin tamamlanması yaklaşık 3-4 dakika sürmüştür. Anket uygulaması sonucunda elde edilen veriler araştırmacılar tarafından kodlanarak bilgisayar ortamına kaydedilmiş ve SPSS 22,0 istatistik paket programı vasıtasıyla sayı ve yüzde dağılımları hesaplanmıştır. Kategorik verilerin kıyaslanmasında Pearson Ki-kare testi kullanılmıştır. $P < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

2. Bulgular

Araştırmaya, 240'ı GUSHMYO, 266'sı TUSHMYO'dan olmak üzere toplam 506 kişi katılmıştır. Katılımcıların %68,8'i (n: 348) kadın, %31,2'si (n: 158) erkektir. GUSHMYO öğrencilerinin %60,4'ü (n: 145) kadın, %39,6'sı (n: 95) erkektir. TUSHMYO öğrencilerinin ise %76,3'ü kadın (n: 203) %23,7'sinin (n: 63) erkek olduğu görülmüştür. Araştırma üniversite öğrencileri ile yapıldığından dolayı katılımcıların %97'sinin 18-25 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yaş ve bulundukları şehirlere göre dağılımları Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Yaş ve Bulundukları Şehirlere Göre Dağılımları

Yaş	Genel		Edirne		Ankara		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
18-25	491	97,0	260	53,0	231	47,0	491	100,0
26-33	10	2,0	4	40,0	6	60,0	10	100,0
34 VE ÜZERİ	5	1,0	2	33,3	3	66,7	5	100,0
Toplam	506	100,0	266	100,0	240	100,0	506	100,0

Tablo 1'de görüldüğü üzere, katılımcıların %97'si 18-25 yaş aralığındadır. GUSHMYO öğrencilerinin %47'si (n:231), TUSHMYO öğrencilerinin %53'ü (n:260) 18-25 yaş grubundadır. 26-33 yaş grubu toplam katılımcıların %2'sini (n:10), 34 ve üzeri yaş grupları toplam katılımcıların sadece %1'ini (n:5) temsil etmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Sağlık Sigortası Sahiplik Durumu

<i>Değişkenler</i>	Genel		Edirne		Ankara		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
SGK (anne ve babama bağlı olarak)	357	70,6	197	55,2	160	44,8	357	100,0
SGK (kendime ait)	52	10,27	25	48,1	27	51,9	52	100,0
Özel sağlık sigortası	12	2,37	4	33,3	8	66,7	12	100,0
Yeşil kart	24	4,74	12	50,0	12	50,0	24	100,0
Sigortam yok	61	12,05	28	45,9	33	54,1	61	100,0
Toplam	506	100	266	100	240	100	506	100,0

Katılımcıların %70,6'sı (n:357) "Sağlık sigortanız var mı?" sorusuna anne veya babasına bağlı olarak SGK'dan faydalandığını belirtmiştir. Anne ve babasına bağlı olarak SGK'dan faydalananların %55,2'si (n:197) TUSHMYO, %44,8'i de (n:160) GUSHMYO öğrencileridir. Öğrenciler arasında kendi adına SGK'dan yararlananların oranının %10,27 olduğu, bu öğrencilerin %48,1'inin (n:25) TUSHMYO, %51,9'unun (n:51,9) GUSHMYO öğrencileri olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, özel sağlık sigortasına sahip olanların oranının %2,37 (n:12), yeşil kart ile sağlık hizmetlerinden faydalananların oranının %4,74 (n:24) olduğu görülürken; katılımcıların %12,05'inin (n:61) hiçbir sağlık sigortasına sahip olmadıkları tespit edilmiştir (Tablo 2).

Katılımcıların cep telefonu sahip olma oranı 99% (n:501) olarak bulunmuştur. Cep telefonu sahiplerinin 83,8%'i ise akıllı telefon sahibidir. Katılımcıların akıllı telefon kullanım amaçları Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3: Akıllı Telefonlar İle Gerçekleştirilen Faaliyetler*

<i>Değişkenler</i>	Genel		Edirne		Ankara		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İnternete erişim	375	74,1	175	46,7	200	53,3	375	100,0
Kısa mesaj (SMS) gönderme/alma	352	69,6	169	48,0	183	52,0	352	100,0
Fotoğraf çekme	351	69,5	164	46,7	187	53,3	351	100,0
E-posta gönderme/alma	266	52,6	131	49,2	135	50,8	266	100,0
Çevrimiçi olarak sağlık ve medikal bilgilere erişim	168	33,2	89	53,0	79	47,0	168	100,0
Bankacılık işlemleri	107	21,1	39	36,4	68	63,6	107	100,0
Diğer	8	1,6	5	62,5	3	37,5	8	100,0

*Birden fazla şık işaretlenmiştir.

Katılımcılar, akıllı telefonları en çok internete erişim sağlayabilmek için kullandıklarını ifade etmiştir (%74,1; n:375). Katılımcıların %33,2'si (n:168) akıllı telefonları çevrimiçi olarak sağlık ve medikal bilgilere erişebilmek için kullandığını belirtmiştir. Akıllı telefonları çevrimiçi sağlık ve medikal bilgilere erişebilmek için kullananların %53,0'ü (n:89) TUSHMYO, %47,0'si de (n:79) GUSHMYO öğrencilerinden oluşmaktadır. İnternete erişim ve çevrimiçi sağlık bilgisine ulaşmak dışında, katılımcıların %69,6'sı (n:352) kısa mesaj (SMS) göndermek ve almak, %69,5'i (n:351) fotoğraf çekmek, %52,6'sı (n:266) e-posta göndermek ve almak, %21,1'i de (n:107) bankacılık işlemleri için akıllı telefon kullandıklarını belirtmiştir.

Tablo 4: Sağlık İle İlgili Uygulama (Aplikasyon) Türleri*

<i>Değişkenler</i>	Genel		Edirne		Ankara		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Fitness, yoga, koşu gibi egzersizlere yönelik uygulamalar	78	15,4	37	47,4	41	52,6	78	100,0
Adet dönemi/periodyo takvimi	29	5,7	17	58,6	12	41,4	29	100,0
Hastane	26	5,1	9	34,6	17	65,4	26	100,0
Diyet, gıdalar, kalori gibi beslenmeye yönelik uygulamalar	22	4,3	10	45,5	12	54,5	22	100,0
Kilo vermeye/almaya yönelik uygulamalar	13	2,6	6	46,2	7	53,8	13	100,0
Uyku	12	2,4	2	16,7	10	83,3	12	100,0
Kan basıncı	4	0,8	0	0	4	100,0	4	100,0
Diyabet	3	0,6	2	66,7	1	33,3	3	100,0
Diğer	2	0,4	2	100,0	0	0	2	100,0
Gebelik	0	0	0	0	0	0	0	100,0

*Birden fazla şık işaretlenmiştir.

Akıllı telefonlar bilgisayarlar gibi bir işletim sistemine bağlı olarak çalışır. Apple tarafından üretilen IOS, Google tarafından üretilen Android ve Microsoft tarafından üretilen Microsoft işletim sistemleri dünya genelinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Uygulamaları indirebilmek için ilgili işletim sisteminin uygulama mağazasına gitmek ve ilgili uygulama için indir veya yükle tuşuna basmak yeterli olacaktır. Bu doğrultuda katılımcıların %37,3'ünün (n:189) akıllı telefonunda sağlık ile ilgili en az bir uygulama (aplikasyon) olduğu görülmüştür. Akıllı telefonunda sağlık ile ilgili en az bir uygulamaya sahip olanların %41,9'unun (n:85) TUSHMYO, %58,1'inin de (n:104) GUSHMYO öğrencilerinden oluştuğu tespit edilmiştir.

Akıllı telefonunda sağlık ile ilgili en az bir uygulama bulunan katılımcıların %15,4'ü (n:78) fitness, yoga, koşu gibi egzersizlere yönelik uygulamaların telefonunda bulunduğunu, %5,7'si de (n:29) adet dönemi periyod takvimi uygulamalarının telefonlarında bulunduğunu belirtmiştir. Hastaneler ile ilgili uygulamalara katılımcıların %5,1'i (n:26) sahipken diyet, gıdalar, kalori gibi beslenmeye yönelik uygulamaların ise katılımcıların %4,3'ünün (n:22) telefonunda yer aldığı görülmüştür (Tablo 4).

Tablo 5: Sağlık Problemi Yaşayan Bir Yakına veya Arkadaşa Bakımı İçin Yardımcı Olma Durumu

<i>Değişkenler</i>	Genel		Edirne		Ankara	
	f	%	f	%	f	%
Evet	326	64,4	142	59,2	184	69,2
Hayır	180	35,6	98	40,8	82	30,8
Toplam	506	100,0	240	100,0	266	100,0

Katılımcıların 64,4%'ü (n:326) son 1 yıl içerisinde sağlık problemi yaşayan bir yakınına veya arkadaşına bakımı için yardımcı olduğunu belirtmiştir (Tablo 5). İllere göre verilen cevaplar incelendiğinde Edirne'de ikamet eden katılımcıların %59,2'si (n: 142) ve Ankara'da ikamet eden katılımcıların %69,2'si (n: 184) sağlık problemi yaşayan bir yakınına veya arkadaşına bakımı için yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Yardımcı oldukları kişilerin yakınlık derecesi incelendiğinde ise katılımcıların %36,8'i anne babasına, %27'si nine veya dedesine, %6,4'ü kardeşine ve %25,2'si de yakın arkadaşına bakım için yardımcı olduğunu belirtmiştir.

Tablo 6: Sağlık Problemi Yaşadığında İnterneti Kullanarak Yardım/Bilgi Alma Durumu*

<i>Değişkenler</i>	Genel		Kadın		Erkek		Toplam		<i>P</i>
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Bir sağlık kuruluşunun internet sitesi	178	35,2	131	73,6	47	26,4	178	100,0	,083
Hekim/sağlık çalışanı	158	31,2	105	66,5	53	33,5	158	100,0	,576
Aile veya arkadaş	101	20,0	61	60,4	40	39,6	101	100,0	,104
Aynı sağlık sorununu yaşayan diğer kişiler	96	19,0	65	67,7	31	32,3	96	100,0	,854
Diğer	2	0,4	1	50,0	1	50,0	2	100,0	,844

*Birden fazla şık işaretlenmiştir.

“En son sağlık problemi yaşadığınızda interneti kullanarak aşağıdakilerden hangisinden yardım ya da bilgi aldınız” sorusuna katılımcıların %35,2’si (n:178) bir sağlık kuruluşunun internet sitesi cevabını verirken %31,2’si de (n:158) hekim veya bir sağlık çalışanı cevabını vermiştir (Tablo 6). Cinsiyete göre incelediğimizde ise sağlık problemi yaşadığında interneti kullanarak bir sağlık kuruluşunun internet sitesi aracılığıyla yardım ya da bilgi alanların %73,6’sı kadın %26,4’ü erkektir. İnterneti kullanarak hekim veya bir sağlık çalışanından yardım alanların %66,5’inin kadın, %33,5’inin ise erkek olduğu görülmüştür. Kadınların erkeklere oranla sağlık ile ilgili bilgi veya yardım almada interneti daha fazla kullandığı görülmüştür. Fakat interneti kullanarak bilgi veya yardım alma konusunda cinsiyete göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 7: Sağlıkla İlgili İnternet Üzerinden Bilgi Arama Durumu*

<i>Değişkenler</i>	Genel		Kadın		Erkek		Toplam		<i>P</i>
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Hastalıklar ve tıbbi problemler	283	55,9	206	72,8	77	27,2	283	100,0	,164
Tedavi yöntemleri ve süreçleri	241	47,6	176	73,0	65	27,0	241	100,0	,114
Beslenme	137	27,1	96	70,1	41	29,9	137	100,0	,777
İlaçlar	132	26,1	91	68,9	41	31,1	132	100,0	,837
Kilo verme ve kilo kontrolü	104	20,6	80	76,9	24	23,1	104	100,0	,120
Sağlık personeli/doktor	91	18,0	56	61,5	35	38,5	91	100,0	,235
Sağlık kuruluşları	81	16,0	53	65,4	28	34,6	81	100,0	,692
Laboratuvar sonuçlarına erişim	52	10,3	37	71,2	15	28,8	52	100,0	,882
Sağlık sigortaları	46	9,1	22	47,8	24	52,2	46	100,0	,005
Gebelik-çocuk bakımı	11	2,2	7	63,6	4	36,4	11	100,0	,919
Yaşlı akrabalar veya arkadaşlara yönelik bakım hizmetleri	22	4,3	10	45,5	12	54,5	22	100,0	,051
Sağlık masraflarını azaltma yolları	16	3,2	10	62,5	6	37,5	16	100,0	,839

*Birden fazla şık işaretlenmiştir.

Katılımcıların %55,9’u (n:283) “Sağlıkla ilgili aşağıda yer alan konulardan hangisi/hangileri hakkında internet üzerinden bilgi aradınız?” sorusuna hastalıklar ve tıbbi problemler ile ilgili arama yaptığını belirtirken %47,6’sı (n:241) tedavi yöntemleri ve süreçleri ile ilgili arama yaptıklarını ifade etmiştir. Ayrıca, beslenme ile ilgili bilgi arayanların oranının %27,1 (n:137) olduğu görülürken katılımcıların %26,1’i (n:132) ilaçlar ile ilgili bilgi aradığını belirtmiştir. Bununla birlikte, katılımcılar sağlık personeli ve sağlık kuruluşları ile ilgili bilgiyi internet üzerinden aramayı tercih etmiştir. Sağlık personeli veya doktor hakkında internet üzerinden bilgi arayanların oranının %18,0 (n:91) olduğu görülürken, sağlık kuruluşları ile ilgili bilgi arayanların oranının %16,0 (n:81) olduğu tespit edilmiştir. Kilo verme ve kilo kontrolü ile ilgili arama yapanların oranının %20,6 (n:104), laboratuvar sonuçlarına erişim internette arama yapanların oranının %10,3 (n:52), sağlık sigortaları ile ilgili arama yapanların oranının ise %9,1 (n: 46) olduğu görülmüştür (Tablo 7).

Sağlık sigortaları ile ilgili internet üzerinden arama yapanların %47,8'i (n:22) kadın, %52,2'si (n:24) erkektir. Katılımcıların internet üzerinden sağlık sigortaları ile ilgili yaptıkları bilgi aramalarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p= ,005). Bu fark erkeklerin kadınlara göre sağlık sigortaları ile ilgili daha fazla arama yapmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, Edirne'de bulunan katılımcıların %63,0'u (n:29), Ankara'da bulunan katılımcıların ise %37,0'si (n:17) sağlık sigortaları hakkında internet araması yaptığını belirtmiştir. Katılımcıların bulunduğu şehirlere göre de internet üzerinden sağlık sigortaları ile ilgili yaptıkları internet aramalarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p= ,026). Bu farklılık Edirne'de bulunan katılımcıların Ankara'daki katılımcılara göre internet üzerinden sağlık sigortaları hakkında daha fazla arama yapmasından kaynaklanmaktadır. Edirne il merkezinde bir üniversite, bir Sağlık Bakanlığı hastanesi ve iki özel hastane bulunmaktadır. Bireyler bazı özellikli sağlık hizmetlerine erişimde (romatoloji, göz laser ameliyatları vb.) yakınlığı sebebiyle İstanbul ilindeki hastanelere gitmektedirler. Sağlık sigortalarının kapsamı gibi konularda sebebiyle Edirne ilinden çalışmaya katılanların sağlık sigortaları hakkında daha fazla arama yaptığı düşünülmektedir.

Tablo 8: Sağlıkla İlgili İnternet Üzerinden Bilgi Ararken En Sık Kullanılan Web Siteleri*

Değişkenler	Genel		Kadın		Erkek		Toplam		P
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Google, Bing, Yahoo gibi arama motorları	414	81,8	281	67,9	133	32,1	414	100,0	,598
Vikipedi gibi her türlü bilginin yer aldığı genel siteler	106	20,9	72	67,9	34	32,1	106	100,0	,849
Sağlık alanında uzmanlaşmış web siteleri	78	15,4	54	69,2	24	30,8	78	100,0	,911
Facebook gibi sosyal ağlar	76	15,0	50	65,8	26	34,2	76	100,0	,747

*Birden fazla şık işaretlenmiştir.

İnternet üzerinde bilgiye ulaşabilmek için birçok farklı araç mevcuttur. Aranılan konu ile ilgili çeşitli anahtar kelimeleri kullanarak ulaşmak istenen bilgiye farklı web siteleri vasıtasıyla ulaşmak mümkündür. Bu doğrultuda sorulan “Sağlık ile ilgili konularda internet üzerinden bilgi araştırdığınızda en çok hangi siteleri kullanırsınız?” sorusuna katılımcıların %81,8'i (n:414) Google, Bing, Yahoo gibi arama motorlarını kullandıklarını ve istedikleri bilgiye arama sonucunda çıkan bağlantılar ile ulaştıklarını ifade etmiştir. Google, Bing, Yahoo gibi arama motorlarını tercih eden katılımcıların %67,9'u kadın (n:281), %32,1'i (n:133) erkektir. Katılımcıların %20,9'u Vikipedi gibi her türlü bilginin yer aldığı genel siteler aracılığıyla ihtiyaç duydukları bilgiye eriştiklerini belirtirken %15,4'ünün de (n:78) bilgi ararken sağlık alanında uzmanlaşmış web sitelerine başvurdukları görülmüştür. Sosyal medya son yıllarda gittikçe artan bir popüleriteye sahipken, araştırma kapsamında katılımcıların yalnızca %15,0'i sağlık ile ilgili bilgiyi sosyal medya üzerinden aramayı tercih etmiştir (Tablo 8).

Tablo 9: Kendisinin veya Bir Başkasının Sağlık Durumu İle İlgili Olarak İnternette Araştırma Yapma Durumu

Değişkenler	Genel		Kadın		Erkek		P
	f	%	f	%	f	%	
Evet	428	84,6	310	89,1	118	74,7	,001
Hayır	78	15,4	38	10,9	40	25,3	
Toplam	506	100	348	100,0	158	100,0	

Katılımcıların %84,6'sı (n:428) kendisinin veya bir başkasının sağlık durumu ile ilgili olarak internette en az bir defa araştırma yaptığını belirtmiştir. Ayrıca, kadınların %89,1'i (n: 310) ve erkeklerin %74,7'si (n: 118) kendisinin veya bir başkasının sağlık durumu ile ilgili olarak internette

en az bir defa araştırma yaptığını ifade etmiştir. Başka bir ifadeyle, kendisinin veya bir başkasının sağlık durumu ile ilgili olarak internette en az bir defa araştırma yapanların %72,4'ünün (n:310) kadın, %27,6'sının (n:118) erkek olduğu görülmüştür. Kendisinin veya bir başkasının sağlık durumu ile ilgili olarak internette en az bir defa araştırma yapma ile ilgili olarak cinsiyete göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=,001$). Bu fark, kadınların sağlıkla ilgili konularda daha titiz ve meraklı olmasından dolayı sağlıkla ilgili konularda erkeklerden daha fazla araştırma yapmasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Tablo 9).

Tablo 10: Sağlık Durumuyla İlgili İnternette Bulunan Bilgilerin Bir Sağlık Çalışanıya Paylaşılması Durumu

Değişkenler	Genel		Edirne		Ankara		P
	f	%	f	%	f	%	
Evet	336	66,4	146	60,9	190	71,4	,028
Hayır	170	33,6	94	39,1	76	28,6	
Toplam	506	100,0	240	100,0	266	100,0	

Her üç katılımcıdan ikisi sağlık durumu ile ilgili internette bulduğu bilgileri bir sağlık çalışanıyla paylaştığını belirtmiştir (Tablo 10). Edirne'de ikamet eden katılımcıların %60,9'u (n: 146) sağlık durumu ile ilgili internette bulduğu bilgileri bir sağlık çalışanıyla paylaştığını ifade ederken Ankara'da ikamet eden katılımcıların %71,4'ü (n: 190) internette bulduğu bilgileri bir sağlık çalışanıyla paylaştığını belirtmektedir. Bununla birlikte, internette elde edilen bilgilerin bir sağlık çalışanı ile paylaşımı davranışı katılımcıların ikamet ettikleri illere göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p=,028$). Bu farklılığın Ankara'da ikamet eden katılımcıların Edirne'de ikamet eden katılımcılara göre internette elde ettikleri bilgiyi daha yüksek oranda sağlık çalışanları ile paylaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunun en önemli nedenleri arasında Ankara'da daha fazla sayıda sağlık hizmeti sunucusunun bulunması ve bu hizmet sunuculara erişimin daha kolay olması ifade edilebilir.

Tablo 11: Son 1 Yıl İçerisinde Gerçekleştirilen Çevrimiçi Sağlık Aktiviteleri

Değişkenler	Genel		Kadın		Erkek		Toplam		P
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Kişilerin sağlıkla ilgili bir internet sitesinde paylaştıkları deneyimlerini takip ettim	246	48,6	172	69,9	74	30,1	246	100,0	,489
Sağlıkla ilgili konularda e-posta alabilmek için bir internet sitesine üye oldum	62	12,3	32	51,6	30	48,4	62	100,0	,007
Benimle aynı sağlık sorunu olan bireylere çevrimiçi sağlık siteleri aracılığıyla ulaşmaya çalıştım	55	10,9	38	69,1	17	30,9	55	100,0	,940
Diğer	4	0,8	2	50,0	2	50,0	4	100,0	,711
Çevrimiçi bir aktivite gerçekleştirmedim	139	27,4	84	60,4	55	39,6	139	100,0	,455

Son 1 yıl içerisinde çevrimiçi sağlık aktivitelerinden hangisini/ hangilerini gerçekleştirdiniz sorusuna katılımcıların %48,6'sı (n:246) diğer kişilerin sağlıkla ilgili bir internet sitesinde paylaştıkları deneyimlerini takip ettiğini ifade etmiştir. Sağlıkla ilgili konularda e-posta alabilmek için bir internet sitesine üye olanların oranının %12,3 (n:62) olduğu görülürken kendisiyle aynı sağlık sorunu olan bireylere çevrimiçi sağlık siteleri aracılığıyla ulaşmaya çalıştığını ifade edenlerin oranının ise %10,9 (n:55) olduğu görülmüştür. Her dört kişiden birisi de herhangi bir çevrimiçi

aktivite gerçekleştirmedini belirtmiştir. Son 1 yıl içerisinde çevrimiçi sağlık aktivitesi gerçekleştirme durumunu cinsiyete göre incelediğimizde, sadece sağlıkla ilgili konularda e-posta alabilmek için bir internet sitesine üye olanların cinsiyetlerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=,007$) (Tablo 11).

Tablo 12: Son 1 Yıl İçerisinde Sağlık Durumuyla İlgili Olarak Herhangi Bir Sağlık Sitesinde Deneyimleri Paylaşma Durumu

<i>Değişkenler</i>	Genel		Kadın		Erkek		<i>P</i>
	f	%	f	%	f	%	
Evet	71	14,1	38	10,9	33	20,9	,010
Hayır	435	85,9	310	89,1	125	79,1	
Toplam	506	100,0	348	100,0	158	100,0	

“Son 1 yıl içerisinde sağlık durumunuzla ilgili olarak herhangi bir sağlık sitesinde deneyimlerinizi paylaştınız mı?” sorusuna katılımcıların %14,1’i (n:71) evet paylaştım cevabını vermiştir. Son 1 yıl içerisinde sağlık durumuyla ilgili olarak herhangi bir sağlık sitesinde deneyimlerini paylaşanların %53,5’inin (n:38) kadın, %46,5’inin (n:33) ise erkek olduğu görülmektedir. Ayrıca, katılımcıların son 1 yıl içerisinde sağlık durumuyla ilgili olarak herhangi bir sağlık sitesinde deneyimlerini paylaşma durumunu cinsiyete göre incelediğimizde kategoriler arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=,010$) (Tablo 12).

Tablo 13: Sağlık Durumuyla İlgili Olarak Herhangi Bir Sağlık Sitesinde Paylaşılan Konu

<i>Değişkenler</i>	Genel		Kadın		Erkek		Toplam		<i>P</i>
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Sağlık problemim hakkında soru sordum	24	33,8	12	50,0	12	50,0	24	100,0	,039
İnternet üzerinde bir hastaneden/hekimden randevu aldım	14	19,7	8	57,1	6	42,9	14	100,0	,382
Kişisel sağlık deneyimlerimi yazdım	11	15,5	8	72,7	3	27,3	11	100,0	,533
İSağlık kuruluşları ile ilgili yorum yaptım	5	7,0	1	20,0	4	80,0	5	100,0	,035
Sağlık personeli/hekim ile ilgili yorum yaptım	5	7,0	3	60,0	2	40,0	5	100,0	,499
Başkalarının deneyimlerine yorum yaptım	4	6,0	1	25,0	3	75,0	4	100,0	,092
Diğer kişilerden tavsiye aldım, deneyimlerinden yararlandım	4	6,0	1	25,0	3	75,0	4	100,0	,091
Aldığım tıbbi tedavi ile alakalı görüşlerimi belirtmek/puanlama yapmak	3	4,0	3	100,0	0	0,0	3	100,0	,324
Kullandığım bir ilaç ile alakalı görüşlerimi belirtmek/puanlama yapmak	1	1,0	1	100,0	0	0,0	1	100,0	,688

Son 1 yıl içerisinde sağlık durumuyla ilgili olarak herhangi bir sağlık sitesinde paylaşılan konuları incelediğimizde ise katılımcıların en çok (%33,8; n:24) kendi sağlık problemleri hakkında soru sorarak paylaşımda bulunduğu görülmüştür. Cinsiyetlere göre incelediğimizde ise kadın ve erkeklerin yarı yarıya eşit paylaşımda bulunduğu görülmüştür ve cinsiyete göre aralarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=,039$). Sağlık problemleri hakkında soru sormak dışında, katılımcıların en sık yaptığı paylaşım konuları ise %19,7 (n:14) ile internet üzerinden randevu alma işlemi ve %15,5 (n:11) ile kişisel sağlık deneyimleri ile ilgili bilgi paylaşımı olmuştur. Kişisel sağlık deneyimleri ile ilgili paylaşım yapanların %72,7’sinin (n:8) kadın, %27,3’ünün de (n:3) erkek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca son 1 yıl içerisinde sağlık sitelerinde paylaşım yapanların %7,0’sinin ise

sağlık kuruluşları ile ilgili yorum yaptığı görülmüştür. Sağlık kuruluşları ile ilgili yorum yapanların %20,0'si (n:1) kadın ve %80,0'i (n:4) erkektir. Sağlık kuruluşları ile ilgili yorum yapanları cinsiyete göre incelediğimizde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=,035<,05$) (Tablo 13).

3. Sonuç

Bu çalışma, genç nüfusun çevrimiçi sağlık bilgisi arama davranışlarını belirlemek amacı ile gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda başkent Ankara ile yaşlı nüfus ağırlığı yüksek olmasına karşın üniversite şehri olması sebebiyle eğitim-öğretim dönemlerinde genç nüfusu artan sınır şehri Edirne'de çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan gençlerin neredeyse tamamının cep telefonu sahibi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca her on katılımcıdan sekizinin de akıllı telefon sahibi olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların akıllı telefonları en çok internete bağlanmak ve fotoğraf çekmek için kullandığı görüldükten yaklaşık üç katılımcıdan birisinin de akıllı telefonları çevrimiçi olarak sağlık ve medikal bilgilere erişebilmek için kullandığı görülmüştür. Sağlık bilgisi arama davranışı üzerine yapılan pek çok çalışmada da üniversite öğrencilerinin internet ve sosyal medyayı sağlık konularını araştırmak için yaygın bir şekilde kullandığı tespit edilmiştir (Beck vd, 2014; Güterrez vd., 2014; Lee vd., 2014; Wartella vd., 2016).

Katılımcıların fitness, yoga, koşu gibi fiziksel aktivitelere yönelik egzersizlerle ilgili uygulamaları diğerlerine göre daha fazla tercih ettiği görüldükten hastanelere ait uygulamaların ise daha az bir kitle tarafından tercih edildiği saptanmıştır. Katılımcıların sağlık problemi yaşayan bir yakınına ya da arkadaşına bakımı için destek verdiği görüldükten, çevrimiçi bilgi kaynağı olarak bir sağlık kuruluşunun internet sitesinden bir hekime ya da sağlık çalışanına çevrimiçi olarak danışarak destek aldığı görülmüştür. Sağlıkla ilgili çevrimiçi aramalarda sıklıkla hastalıklar ve tıbbi problemler ile tedavi yöntemleri ve süreçleri hakkında arama yaptıkları görülmüştür. Bu aramaların gerçekleştirilmesinde Google, Bing, Yahoo gibi arama motorları ilk başvuru web siteleri olmuştur. Ayrıca katılımcıların başka kişilerin sağlıkla ilgili yaşamış oldukları deneyimleri merak ettiği ve paylaştıkları deneyimleri takip ettikleri görüldükten, kendi deneyimleri ile ilgili paylaşım yapmayı ise çok tercih etmediği görülmüştür. Katılımcıların sıklıkla gerçekleştirdiği paylaşımların, kendi sağlık durumları ile ilgili soru sorarak diğerlerinin görüşlerini alma şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Kontos vd. (2014) gerçekleştirdiği çalışmada katılımcıların çevrimiçi olarak doktor ve sağlık hizmeti sağlayıcı aradığı, doktor ile e-mail aracılığı ile yazıştığı, sağlık deneyimlerini sosyal medyada paylaştığı, diet-fiziksel aktivite-kilo kontrolü gibi konularda telefon uygulaması (aplikasyon) indirdiği belirtilmiştir. Buradan hareketle kültürel farklılıkları olan ülkelerde ve farklı yaş gruplarında çevrimiçi sağlık bilgisi arama davranışlarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

İnternet ve sosyal medya aracılığıyla ihtiyaç ve istek duyulan pek çok bilgi ve materyale kolaylıkla ve düşük maliyetle erişim sağlanması, bireylerin bu mekanizmayı yoğun şekilde kullanmalarını sağlamaktadır. Özellikle sağlık konusunda bilgi eksikliği olan hasta ve hasta yakınları son yıllarda, alternatif hizmet sunucusu aramak, hastalık ve tedavi deneyimlerini paylaşmak, sağlığın geliştirilmesine yönelik beslenme-egzersiz gibi faaliyetler ile ilgili uygulamalara erişmek için internet ve sosyal medyayı kullanmaktadırlar. Ancak bu platformlardaki bilgilerin ve paylaşılan deneyimlerin doğruluk ve güvenilirliği her zaman bir soru işareti yaratmaktadır. Örneğin baş ağrısı şikâyeti olan bir birey internete bu sözcüğü yazarak arama yaptığından migrenden beyin tümörüne kadar pek çok hastalık ismi karşısına çıkmakta ve bu durum tamamen fayda sağlamak amacıyla sağlık bilgisi arama davranışında internet ve sosyal medyayı kullanan bireyi olumsuz etkilemektedir. Bu ve buna benzer durumların elimine edilebilmesi için sosyal medya ve internetin dezenformasyon durumuna karşı bariyerlerin oluşturulması, kimliklendirme sistemlerinin yapılması önerilebilir.

Sağlık alanında hizmet sunucu ve hizmetten faydalanan arasındaki bilgi asimetrisi, sağlık ile ilgili bilgiye ihtiyaç duyan bireyler açısından sınırsız bir bilgi kaynağı olan internete başvurmalarına neden olmuştur. Bu bağlamda sağlıkla ilgili bilgi elde etmek için internete başvuran bireylerin davranışlarını anlamak, geliştirilecek stratejilerin belirlenmesi açısından önemlidir. Ancak kendi

kendine teşhis koyma, tedavi uygulama veya ilaç kullanımı gibi bireyin sağlığını olumsuz etkileyebilecek durumların önüne geçilebilmesi için özellikle ilaç satışı, hekim veya sağlık çalışanı olmayan kişilerin önerilerini yer aldığı internet ve sosyal medya hesaplarının denetlenmesi ve önlemler alınması gereklidir. Sağlık bilgisi içeren sitelerin ‘aile-dostu’ (family friendly) hale getirilmesi için ilgili kamu kuruluşlarının gerekli düzenlemeleri yapması fayda sağlayacaktır.

Sağlık Bakanlığı’nın adolesan sağlığı, halk sağlığı ve sağlığın geliştirilmesi açısından yapmış olduğu proje ve uygulamaları internet ve sosyal medya hesaplarını kullanarak hedef kitleye ulaştırması daha az maliyetli ve daha etkili olacaktır. Özellikle gençlere sağlıklı yaşama bilinci kazandırma, sağlıklı ilgili farkındalık yaratma ve sağlık okuryazarlık düzeylerini arttırmaya yönelik olarak desteklenip harekete geçirilmesinde internet ve sosyal medya kampanyaları arttırılmalıdır. Ayrıca internet ve sosyal medya aracılığı ile sağlık bilgisi arama davranışının kültür haline getirilebilmesi için hedef nüfusun ihtiyaç ve beklentilerine uygun sağlık siteleri ve uygulamalarının geliştirilmesi sağlanmalıdır. Örneğin sigara bırakma kişinin kendi iradesine bağlı olduğu için sigaraya başlanmamasını sağlamak daha önemlidir. Buradan hareketle gençlerin sigara alışkanlığına yakalanmaması için sigaranın zararları ve yıkıcı etkilerine yönelik olarak genç nüfusun dikkatini çekecek akıllı telefon uygulamaları yapılabilir.

Çevrimiçi sağlık bilgisi arama davranışı hem ulusal hem de uluslararası literatürde yeni gelişmeye başlayan alanlardan birisi olarak dikkat çekmektedir. Mevcut çalışma üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilmiş olsa da yapılacak araştırmaların diğer yaş gruplarını da kapsayacak şekilde daha geniş bir örneklem ile gerçekleştirilmesi konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, çevrimiçi sağlık bilgisi arama davranışını harekete geçiren faktörlerin belirlenmesi, arama sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda hangi davranışların hayata geçtiğini tespit etmek de hem özel hem de kamu sağlık hizmeti sunucularına belirleyecekleri stratejiler açısından yol gösterecektir.

KAYNAKÇA

- Beaunoyer, E., Arsenault, M., Lomanowska, A. M., Guitton, M. J. (2017). Understanding Online Health Information: Evaluation, Tools, And Strategies. *Patient Education and Counseling*, 100, 183-189. doi:http://dx.doi.org/10.1016/j.pec.2016.08.028
- Beck, F., Richard, J. B., Nguyen-Thanh, V., Montagni, I., Parizot, I., Renahy, E. (2014). Use Of The Internet As A Health Information Resource Among French Young Adults: Results From A Nationally Representative Survey. *Journal Of Medical Internet Research*, 16(5).
- Deng, Z., Liu, S. (2017). Understanding Consumer Health Information-Seeking Behavior From The Perspective Of The Risk Perception Attitude Framework And Social Support In Mobile Social Media Websites. *International Journal of Medical Informatics*, 105, 98-109. doi:http://dx.doi.org/10.1016/j.ijmedinf.2017.05.014
- Eurostat,http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Archive:Internet_use_statistics_-_individuals, Erişim Tarihi: 23.05.2018
- Gutierrez, N., Kindratt, T. B., Pagels, P., Foster, B., Gimpel, N. E. (2014). Health Literacy, Health Information Seeking Behaviors And İnternet Use Among Patients Attending A Private And Public Clinic İn The Same Geographic Area. *Journal Of Community Health*, 39(1), 83-89.
- Jacobs, W., Amuta, A. O., Jeon, K. C. (2017). Health Information Seeking In The Digital Age: An Analysis Of Health Information Seeking Behavior Among US Adults. *Cogent Social Sciences*, 3(1), doi: 1302785.

- Johnson, J. D. (2014). Health-Related Information Seeking: Is It Worth It? *Information Processing and Management*, 50, 708-717. doi:http://dx.doi.org/10.1016/j.ipm.2014.06.001
- Kontos, E., Blake, K. D., Chou, W. Y. S., Prestin, A. (2014). Predictors of e-Health Usage: Insights On The Digital Divide From The Health Information National Trends Survey 2012. *Journal Of Medical Internet Research*, 16(7).
- Lee, Y. J., Boden-Albala, B., Larson, E., Wilcox, A., Bakken, S. (2014). Online Health Information Seeking Behaviors Of Hispanics In New York City: A Community-Based Cross-Sectional Study. *Journal of Medical Internet Research*, 16(7).
- Lin, W.-Y., Zhang, X., Song, H., Omori, K. (2016). Health Information Seeking In The Web 2.0 Age: Trust In Social Media, Uncertainty Reduction, And Self-Disclosure. *Computers In Human Behavior*, 56, 282-294. doi:http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2015.11.055
- Petty, B. E. (2012). Health Information-Seeking Behaviors Among Classically Trained Singers. *Journal of Voice*, 26(3), 330-335. doi:10.1016/j.jvoice.2011.05.009
- Pew Research Center. (2012, 11 27). *Health Tracking Survey 2012*. 11 08, 2014 tarihinde Pew Internet: <http://www.pewinternet.org/files/old-media/Files/Questionnaire/2013/Pew%20Internet%20Health%20Online%20topline.pdf> adresinden alındı
- Ünal, F., Özmen, C., Er, H. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İnternet Kullanma Durumları. *Electronic Turkish Studies*, 8(6).
- Wartella, E., Rideout, V., Montague, H., Beaudoin-Ryan, L., Lauricella, A. (2016). Teens, Health And Technology: A National Survey. *Media And Communication*, 4(3).
- Wu, D., Li, Y. (2016). Online Health Information Seeking Behaviors Among Chinese Elderly. *Library & Information Science Research*, 38, 272-279. doi:http://dx.doi.org/10.1016/j.lisr.2016.08.011